

КОНРАД ФИАЛКОВСКИ КОНСТРУКТОР

Превод от полски: [Неизвестен], 1967

chitanka.info

— Виждаш ли ги? — запита Марп.

— Не. И дълго още няма да ги видя...

— Летиш... като че ли към системата Толимак... Звезди и звезди... Не ти ли е скучно? — Марп изведнъж стана сериозен. — Те не отговарят вече втора седмица...

— Може да им е толкова хубаво, че да са забравили и за Земята, и за предаването на съобщения...

— Не се смей, Тор. Всичко това не е чак толкова забавно...

— Навярно някой метеорит е улучил антената им...

— Отдавна биха я поправили. Сото, знаеш ли го този, главния космик на базата. Не би седял със скръстени ръце, докато ни чака. Аз го познавам...

Неочаквано от репродуктора се чу висок ясен сигнал.

— Те ли са? — запита Марп.

— Да.

— Аз слушах за този техен автомат, те го наричат Конструктора. Той е един от най-големите в Слънчевата система. Всъщност той изпълнява цялата работа... а те там също... как да ти кажа... Те само наглеждат. Сото космикът даже казваше, че те имат извънредно много грижи с Конструктора...

— И аз чувах — кимна Тор.

— Преди три седмици, когато срещнах Сото, той се връщаше от института. Те се занимават там с най-сложните системи. Той искаше да се консултира с тях по-често, но връзката... Не можеха ли да построят тази база някъде по-близо?

— Не, не можеха... — Тор погледна Марп и се усмихна. — Несполучливите изпитания завършват обикновено с малък термоядрен взрив... Ще им подам сигнал.

Тор натисна клавиша за повикване. Светна индикаторът: енергията от антената започна да изтича в пространството.

— Тор — Марп се спря пред пулта. — Тор, те прекъснаха предаването...

— Не разбирам... Какво значи прекъснаха?...

— Техния сигнал го няма.

— Това не е страшно. Нашите прибори ще ги намерят.

— Разбира се, ще ги намерят. Но след това аз ще подам рапорт и този Сото ще го преместят на някоя периферна марсианска станция.

Там той ще може спокойно да отглежда салатата. — Марп се обърна от пулта, където търсеше на екрана безуспешно сигналите на базата. — И целият екипаж заедно с него — добави той. — Такива въобще не трябва да се изпращат в Космоса.

— Напразно се нервираш. А рапорт ние ще изпратим... — той неочаквано се запъна. — Има астероид! — Тор показа на екрана мъничко ярко петно.

— Е, значи така, ние сме вече у дома — каза Марп и седна в креслото. — Тор, знаеш ли какво: ти забеляза ли кога замлъкна тяхната радиостанция? Забеляза ли? Щом като ние заговорихме... Те нарочно се изключиха, а това значи...

— Но това е невъзможно...

— А това значи, че те са против нашето посещение.

— Глупости!

— Слушай какво ти казвам.

— Погледни — каза Тор, когато те вече бяха близко. — Виждаш ли базата? Астероидът е неговата обвивка. Там в дълбочината работи Конструктора. Скалите го предпазват от метеорити и взривове от несполучливи модели на космически кораби.

— Тор, погледни...

— А!... Космическа корабостроителница. И нов космически кораб. Но, дявол да го вземе, каква нелепост! Ако това е космолет, то той е най-страшният от тези, които съм виждал... Да кацнем?

Тор дръпна към себе си ръчката за управление.

... Скоро те вече стояха на бялата плоча на космодрума.

— Ало, Сото, ние долетяхме от Земята. Вие чухте ли нашето повикване? — каза Марп в микрофона.

Около минута нямаше отговор, след това репродукторът щракна.

— Най-последно вие долетяхте. Влезте. Аз съм в лабораторията.

— Ти чакаше ли ни?

Отговор нямаше.

— Сото, отговори. Ти помниш ли ме? Аз съм Марп.

— Влезте. Аз съм в лабораторията — повтори репродукторът.

Те тръгнаха надолу по коридора. Стените фосфоресцираха със синкав отблясък. В безкрайна редица стояха аварийните автомати.

Централната зала приличаше на парче земя. Отгоре вместо свод се синееше призрачно небе, гореше илюзорно слънце, преминаваха

подобия на облаци. Само растения бяха истински и истински беше ароматът на късното лято.

— Ей... има ли някой тук? — завика Марп.

От храстите изскочи малък автомат.

— Никакви сигнали не са постъпвали — каза той лаконично.

— Обясни.

— Съгласно заповедта аз се намирам във връзка с автоматите по приемане. Сигналите от космолета отслабнаха под нивото на шума. Приемането поеха специалните автомати. Сега сигнали липсват.

— Те са ни търсили на подшумово приемане, като че ли сме се намирали на милиони километри от базата.

— Странно...

— Странно? Абсурдно! Те си играят тук на космонавти, както децата в училищния двор...

— Да отидем при Сото, Марп — каза сериозно Тор.

— Да отидем. Аз мисля, че имаме какво да му кажем... Във всеки случай, той няма да остане дълго на длъжността космик.

— Къде е лабораторията? — запита Тор автомата.

— Химическата лаборатория е на втория хоризонт, в първия коридор.

— Покажи ни другите лаборатории.

— Други няма.

— Как няма? — учуди се Марп.

— Той е прав. Сега си спомням... Преди да отлетим, някой ми каза, че за разлика от другите бази, тук не се занимават с изследвания. Тази, химическата, също скоро се появи. Те започнаха да изучават космическия прах.

— Вярно, вярно. Тогава Сото ми разказваше за новия химик, който бил останал сам в базата.

— Ние сме вече някъде близо.

— Аха, в този коридор, но на другия хоризонт.

Те преминаха още няколко крачки.

— Лабораторията!

Те влязоха.

— Тук са гасили пожар! — възкликна Марп. — Здравата е горяло...

— Погледни, пожарният автомат е на мястото си. Пяната е изсъхнала И се троши. Тя е изстинала преди една седмица... А автоматът стои, никой не го е отпратил. Виждаш ли, той ни видя и излиза...

— Не разбирам...

— Той може да си отиде само по заповед на човека.

— Значи... пяната...

— Да, тук не е имало никой най-малко преди една седмица. Въпреки пожара.

— Тогава кой ни извика? — Марп подозрително се огледа. — Къде са те? Ние трябва да ги намерим... — Марп тръгна към изхода.

— Спри. Нека отначало да помислим какво е предизвикало пожара?

— Не е важно. Да вървим да ги търсим!

— Успокой се... Погледни, тук всичко е изгоряло. Ето този почернял прибор някога е бил анализатор на химически съединения.

— Но анализаторът не се взривява.

— Разбира се, не. Ти си прав. Затова пък той може да се запали.

— Съмнявам се... Освен ако е работил няколко десетки часа подред.

— И при това предпазителите му не са били в ред. Да, всичко това изглежда странно... — Тор стоеше неподвижно в средата на лабораторията.

— Все пак той ни извика тук. Помниш ли: „Най-послед вие долетяхте. Аз съм в лабораторията...“ Изглежда, нас са ни очаквали...

— Това, което чухме, химикът можеше да предаде на автомата.

— Тогава да проверим съдържанието на паметта на този автомат — разпали се Марп.

— Но химикът е можел да направи това и преди пожара.

— Вярно. Значи неговите думи са били отправени не към нас.

— А към кого?

Марп се приближи към микрофона.

— Шлюзов автомат! Предай последната заповед!

Репродукторът щракна.

— Най-послед вие долетяхте. Влезте. Аз съм в лабораторията...

Те мълчаха една минута.

— Да, ние бяхме прави — наруши мълчанието Тор.

— Е, и какво? Къде е химикът? За кого са тези думи? Къде е Сото и този, вторият инженер по космолети...

Тор повдигна рамена. Той гледаше външния екран, където сред звездите се отделяше назъбеният контур на близкия хоризонт на астероида. Неочаквано хоризонтът, всичките върхове на скалите заблестяха с ослепителна светлина от термоядрен взрив. След това по базата от основите се появи трептене.

— Ядрен взрив! — извика Марп.

— Навярно онзи нелеп кораб отвън се е разлетял на парчета... Това беше чудовищно съоръжение... — Тор се замисли. — Марп! Впрочем не, това е невъзможно...

— Невъзможно?

— Знаеш ли, дойде ми на ум, че взривилият се кораб може да бъде построен само от неконтролирания Конструктор...

— Не разбирам.

— Изглежда, че в базата няма никого! Никого! Разбираш ли? Вече най-малко една седмица. Кажи ти кога се видя със Сото?

— Преди повече от три седмици... — каза Марп, а след секунда добави: — Ти мислиш, че те не са се върнали от Земята?

— Да.

— И са останали в космоса без връзка?

— Да.

— И затова Земята не получаваше съобщения!... Но защо е станало така?

— Това бих искал да зная и аз.

— А химикът? Какво се е случило с химика? Нали той не е летял до института!

— Ще опитам да проверя паметта на Конструктора.

Те тръгнаха надолу по коридора.

Зад тях се чува неочаквано стъпки. Двамата се обърнаха, но това беше същият този малък автомат.

— Какво има? — запита Марп.

— Няма никакви сигнали — каза автоматът.

— Това ти вече каза — отвърна Тор.

— Имам заповед за повторение. Изменяш ли заповедта?

— Не — отвърна Тор, а след това с неочакван интерес добави: — Обясни!

— Съгласно заповедта аз се намирам във връзка с автоматите за приемане. Сигналите от космолета спаднаха под нивото на шума. Приемането поеха специалните автомати. Сега сигнали липсват.

— Но той нали вече каза това — нетърпеливо рече Марп.

— А ти все още не разбираш? Така той е информирал химика за сигналите от ракетата на Сото. Това, което чуваш е последното съобщение... Ракетата на Сото се е отдалечила от астероида толкова, че е било невъзможно повече да се приемат нейните сигнали. Забележи, отначало тя е била близо до базата, сигналите са били по-ясни, по-високо от нивото на шума. След това е започнала да се отдалечава и сигналите са отслабнали.

— Отишла е в Космоса...

— Да.

— Но защо?

— Нямамо е сигнали от базата.

— Значи, когато са подали сигнал от ракетата...

— Астероидът е замълчал така, както когато го викахме ние.

— Но Сото е бил с обикновен космолет, и значи горивото вече се е свършвало...

— И той не е можал да открие астероида и космолетът е преминал покрай него към границата на Слънчевата система...

— И те са предавали сигнали за бедствие...

— Които никой не е чувал. Улавял ги е само астероидът и... е мълчал.

— А химикът?

— Точно така, а какво е правил химикът? Това ние трябва да узнаем.

Сега те вървяха по коридора към центъра на базата. Минаха бронираните шлюзове, преграждащите жилищни помещения от системите на Конструктора и влезнаха вътре. Коридорът стана тесен и напомняше по-скоро горска пътечка вместо нормален коридор на космическа база. Стените изчезнаха, а тяхното място заеха сплетените в удивителна мозайка кристали на Конструктора, свързани в мрежа от прозрачни разноцветни съединения. От кристалите се лееше слаба зеленикава светлина, тя пулсираше в неправилен хаотичен ритъм. На всеки няколко метра настрана водеха тесни коридорчета, където човек не може да се промъкне.

— Проходи за ремонтните автомати — каза Тор.

— Огромен е този Конструктор.

— Да, много е голям — съгласи се Тор. — В него са всичките човешки знания за междупланетните полети, цялата астрономия, космология, сведения за атмосферите на планетите... И той не само конструира. Той се учи. Учи се веднага, стига само човек да коригира неговото решение. И никога не повтаря грешките си. Може би затова той не обича човек да изменя тези решения.

— Какво значи, „не обича“?

— Ами... Конструктора се стреми просто да не допуска такова положение, когато човек трябва да се намесва в резултатите на неговите изследвания. Именно по този въпрос Сото се беше консултирал в института.

— Интересно...

Те се спряха при блока на паметта. След минута се приближиха ремонтните автомати. Тор и Марп ги пуснаха напред и те един след друг се спуснаха в дълбочината на шахтата. Неочаквано отзад заговори вътрешният репродуктор на базата.

— Най-после вие се върнахте. Влезте. Аз съм в лабораторията...

— Какво... какво? — прошепна Марп. — Той е там някъде и ни вика...

— Това не е химикът — отвърна Тор. — Аз мисля, че Конструктора е възложил на входния автомат да повтори тези думи, за да ги чуем ние.

— Конструктора? Но защо?

— Той е зафиксирал, че след тези думи ние отиваме в лабораторията. Сега... сега той иска ние отново да отидем там... Не иска да ни пусне в системата на паметта.

— Ти така ли мислиш?

— Да. Това е обучаващ се автомат. Ти сам казваше, че Конструктора се старее да не допуска определени положения. Моля! Ето ти пример за такова поведение.

— Какво ще правим?

— Ще отидем при неговата памет. Той може да ни подхвърли такива измислици, но не може да ни задържи. В неговата псевдопсихика са вградени системи за абсолютно подчинение на човека.

Тор се спусна пръв, след него Марп. Десетина крачки по студения коридор и те се озоваха в центъра на паметта.

— Аз ще започна с прегледа на ограниченията, наложени на проектираните космолети — каза Тор. — Това е основната задача на Конструктора, неговото предназначение. Тук може да се окаже източникът на основните конфликти на автомата.

— Конфликти?

— Да. В основата на неговата псевдопсихика лежи стремежът да преодолее трудностите при създаване на нови космолети. — Като говореше това, Тор едновременно сваляше с помощта на автомата бронирания капак. Зад него блестяха хиляди малки кристали, слепени в безформена буца. Към нея незабавно се впи с еластичните си пипалца малкият пресмятащ автомат.

— Така — като почака малко, каза Тор, — това трябваше да се очаква. Най-голямото ограничение за Конструктора бил инженерът.

— Кой инженер?

— Аз не зная името му. Конструктора го определя като „човешки фактор“. Навярно този инженер е летял със Сото.

— Добре. Но защо той е бил ограничение?

— Защото не се е съгласявал на безчислените концепции на Конструктора. Навярно част от неговите възражения е била справедлива, а друга част е произлизила от навика към „нормални“ конструкции, с „нормални“ двигатели. Възгледите на Конструктора за техническите решения на космолетите, трябва да са били много смели...

Публикувано в списание „Авиация и космонавтика“, брой 5/1967

г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.